

ТОВ ВИДАВНИЦТВО «РАНОК»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Видавництво «Ранок»

«11» березня 2026 р.

Віктор Володимирович **КРУГЛОВ**

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації вчителів географії

закладів загальної середньої освіти

**«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПРОФІЛЬНОГО
НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У 10–12 КЛАСАХ НУШ»**

Харків – 2026

Розробники:

Галина Довгань — учителька географії, учителька-методистка, співавторка підручників і модельних навчальних програм із географії, економіки та природничих наук.

Світлана Капіруліна — кандидатка педагогічних наук, доцентка, авторка та співавторка навчальних видань із географії та економіки, зокрема підручників і методичних посібників.

Валерія Волик — методистка з географії видавництва «Ранок», учителька географії.

Напрямок підвищення кваліфікації: реалізація державного стандарту профільної середньої освіти педагогічними працівниками, які викладають навчальні предмети/інтегровані курси (у тому числі вибіркові освітні компоненти) у профільній школі.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які беруть участь у реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти за темою «Старша профільна школа: нові підходи та інструменти для вчителів» (наказ МОН України від 04.11.2025 № 1452)

<https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2025/11/mon-1452-04.11.2025.pdf>

Термін дії програми: з 2026 до 2031 року.

Рецензенти:

Тетяна Назаренко — доктор педагогічних наук, професор, завідувачка відділу навчання географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України.

Валентина Нікольченко — учителька географії та біології Нововоронцовського ліцею Нововоронцовської селищної ради Херсонської області, учителька вищої категорії.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми.

Сучасний етап розвитку освіти пов'язаний із реалізацією реформи Нової української школи на рівні профільної середньої освіти, зокрема створенням мережі академічних ліцеїв, упровадженням Державного стандарту профільної середньої освіти та Типової освітньої програми для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти. Це зумовлює необхідність оновлення підходів до організації освітнього процесу в старшій профільній школі.

Особливого значення набуває підвищення кваліфікації педагогічних працівників як ключових суб'єктів реалізації освітніх змін. Учителі мають розуміти засади реформування профільної середньої освіти, особливості організації освітнього процесу в академічному ліцеї, створювати навчальні програми на основі модельних і Державного стандарту профільної середньої освіти, застосовувати сучасні методики й технології навчання під час викладання навчальних предметів та інтегрованих курсів.

У контексті викладання географії це передбачає орієнтацію на формування в учнівства здатності застосовувати знання для аналізу явищ і процесів, прийняття рішень і розв'язання практичних завдань.

З огляду на актуалізацію питань професійного розвитку педагогів розроблено програму підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які беруть участь у реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти.

Програму реалізовано на засадах андрагогічного, компетентнісного, діяльнісного, індивідуального, диференційованого, аксіологічного, акмеологічного підходів із раціональним поєднанням теоретичної та практичної підготовки.

Програму розроблено з урахуванням законів України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII (зі змінами), «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 р. № 463-IX (зі змінами); Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 800 (зі змінами)); професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. № 1225); Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р зі змінами); Державного стандарту профільної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 р. № 851); Типової освітньої програми для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням (наказ Міністерства освіти і науки України від 26.05.2025 р.

№ 765, зі змінами, внесеними відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 19.06.2025 р. № 884); Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї) (наказ Міністерства освіти і науки України від 10.10.2024 р. № 1451) та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність педагогічних працівників.

Цільова група: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, які забезпечують реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми:

Реалізація програми підвищення кваліфікації здійснюється на засадах компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, середовищного та STEM-орієнтованого підходів.

Для реалізації програми залучаються фахівці, які мають відповідну професійну підготовку та досвід педагогічної діяльності.

Освітній процес організовується з поєднанням лекційних, практичних та самостійних видів діяльності слухачів / слухачок і спрямований на формування здатності застосовувати набуті знання в професійній діяльності.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: розвиток компетентностей педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти для ефективної реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти, формування готовності до впровадження нових підходів, сучасних методик і технологій навчання на рівні профільної середньої освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

- окреслити нормативно-правові засади Державного стандарту профільної середньої освіти, його роль та складники (зокрема для природничої освітньої галузі);
- забезпечити розуміння змісту й структури Типової освітньої програми для 10–12 класів академічних ліцеїв та особливостей її реалізації стосовно навчання географії;
- розвинути вміння щодо розроблення навчальних програм із географії на основі відповідних модельних програм і Державного стандарту профільної середньої освіти з урахуванням потреб учнівства;

- удосконалити компетентності педагогічних працівників щодо навчання географії в старшій профільній школі, зокрема на основному й поглибленому рівнях;
- формувати вміння застосовувати елементи профорієнтації та кар'єрного консультування під час реалізації змісту освітньої галузі;
- розвинути здатність ефективно використовувати цифрові інструменти й технології в процесі навчання географії;
- поглибити розуміння специфіки здійснення оцінювання в старшій профільній школі.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: (відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН України від 29 серпня 2024 року № 1225): предметно-методична компетентність (А2), інформаційно-цифрова компетентність (А3), організаційна компетентність (Г2), оцінювально-аналітична компетентність (Г3).

Очікувані результати підвищення кваліфікації

За результатами навчання педагоги оволодіють знаннями та розвинуть уміння щодо:

- організації освітнього процесу в старшій школі відповідно до нормативно-правових засад Державного стандарту профільної середньої освіти;
- практичного застосування Типової освітньої програми для 10–12 класів академічних ліцеїв;
- створення навчальних програм із географії на основі модельних програм і Державного стандарту профільної середньої освіти;
- викладання навчального предмета (географії) на основному й поглибленому рівнях у старшій профільній школі;
- застосування цифрових інструментів і технологій у процесі навчання у старшій профільній школі;
- використання елементів профорієнтації та кар'єрного консультування під час викладання предмета;
- здійснення оцінювання досягнень здобувачів освіти на основному та поглибленому рівнях у старшій профільній школі.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації.

Оцінювання результатів навчання слухачів здійснюється суб'єктом підвищення кваліфікації та базується на компетентнісному підході.

Система оцінювання спрямована на визначення рівня засвоєння навчального матеріалу, сформованості професійних умінь і досягнення очікуваних результатів програми.

Рейтинг слухача

Рейтинг слухача (РС) визначається як узагальнений показник результатів навчання та формується з урахуванням:

- підтвердженого ознайомлення з усіма навчальними юнітами програми (відеоматеріалами та навчальними матеріалами);

- результатів підсумкового тестування.

Формула визначення рейтингу слухача:

$$PC = OY + PT,$$

де:

OY — факт опрацювання всіх навчальних юнітів програми;

PT — результат підсумкового тестування, виражений у відсотках правильних відповідей.

Практичні завдання в межах програми мають формувальний характер, спрямовані на закріплення навчального матеріалу та не підлягають окремому бальному оцінюванню.

Умови успішного завершення програми

Слухач вважається таким, що успішно завершив програму підвищення кваліфікації, за умови:

- опрацювання всіх навчальних юнітів курсу;

- отримання за результатами підсумкового тестування не менше 60 % правильних відповідей.

Результат оцінювання

Результати оцінювання використовуються для підтвердження факту успішного проходження програми підвищення кваліфікації та є підставою для видачі відповідного документа встановленого зразка.

Документ про підвищення кваліфікації: За результатами успішного виконання програми (подолання встановленого прохідного порогу) слухачеві видається сертифікат про підвищення кваліфікації обсягом 30 год / 1 кредит ЄКТС (відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами)). Реєстр виданих сертифікатів оприлюднюється на офіційному вебсайті суб'єкта підвищення кваліфікації — видавництва «Ранок».

Вартість навчання встановлюється залежно від обраного формату супроводу:

750 грн — опанування матеріалу модулів в індивідуальному темпі, тьюторський супровід за запитом, можливість зворотного зв'язку та участі в консультаціях.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено інтерактивні лекційні заняття, практичні заняття та самостійну роботу. Підсумковий контроль: тестування та самооцінювання. Зміст програми складається з 2 модулів і 5 тем.

Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає 30 год, із них: 10 год — лекційні заняття, 10 год — практична робота, 8 год — самостійна робота, 2 год — контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Нормативно-правове забезпечення профільного навчання в умовах реформування української освіти					
Тема 1.1. Засади Державного стандарту профільної середньої освіти (зокрема у навчанні географії)	2	-	1	-	3
Тема 1.2. Типова освітня програма для академічних ліцеїв та особливості її реалізації для організації навчання географії	1	2	-	-	3
Разом за модулем	3	2	1	-	6
МОДУЛЬ 2. Моделювання змісту освіти та організація освітнього простору в академічному ліцеї					
Тема 2.1. Модельні навчальні програми з географії для 10–12 класів: складання та адаптація	2	2	-	-	4
Тема 2.2. Навчальні програми з географії для 10–12 класів: розроблення, затвердження, упровадження	1	-	1	-	2
Тема 2.3. Організація освітнього простору в академічному ліцеї	-	2	1	-	3
Разом за модулем	3	4	2	-	9
МОДУЛЬ 3. Особливості навчання географії на основному та поглибленому рівнях у старшій профільній школі					
Тема 3.1. Особливості викладання навчального предмета (географії) на	2	3	-	-	5

основному й поглибленому рівнях					
Тема 3.2. Використання цифрових інструментів і технологій у процесі навчання географії у старшій профільній школі	-	2	-	-	2
Тема 3.3. Профорієнтація та кар'єрне консультування у викладанні географії	-	1	1	-	2
Разом за модулем	2	6	1	-	9
МОДУЛЬ 4. Оцінювання результатів навчання на рівні профільної середньої освіти					
Тема 4.1. Підходи до оцінювання результатів навчання у старшій профільній школі (у навчанні географії)	1	1	-	-	2
Тема 4.2. Інструментарій оцінювання результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти (у навчанні географії)	-	2	1	-	3
Разом за модулем	1	3	1		5
Підсумкові заходи	-	-	-	1	1
Усього	9	15	5	1	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1.

Нормативно-правове забезпечення профільного навчання в умовах реформування української освіти

Тема 1.1. Засади Державного стандарту профільної середньої освіти (зокрема у навчанні географії)

Зміст і структура Державного стандарту профільної середньої освіти. Базовий навчальний план профільної середньої освіти. Компетентнісний потенціал освітніх галузей на базовому та профільному рівнях. Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти. Особливості реалізації Державного стандарту у навчанні географії.

Тема 1.2. Типова освітня програма для академічних ліцеїв та особливості її реалізації для організації навчання географії

Структура та зміст Типової освітньої програми для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної

середньої освіти за академічним спрямуванням. Типовий навчальний план. Обов'язкові та вибіркові освітні компоненти. Форми організації освітнього процесу. Кластери та профілі навчання. Зміни груп. Засади створення освітньої програми закладу освіти на основі Типової освітньої програми. Особливості реалізації Типової освітньої програми у навчанні географії.

МОДУЛЬ 2. Моделювання змісту освіти та організація освітнього простору в академічному ліцеї

Тема 2.1. Модельні навчальні програми з географії для 10–12 класів: складання та адаптація

Модельні навчальні програми для обов'язкових та вибіркових освітніх компонентів. Складники модельних навчальних програм профільної середньої освіти. Вимоги до модельних навчальних програм. Модельні навчальні програми основного та поглибленого рівнів. Адаптація модельних навчальних програм до специфіки закладу освіти та профілю навчання. Особливості використання модельних навчальних програм у навчанні географії.

Тема 2.2. Навчальні програми з географії для 10–12 класів: розроблення, затвердження, впровадження

Навчальні програми для обов'язкових та вибіркових освітніх компонентів. Розроблення навчальних програм на основі модельних / не на основі модельних. Освітній дизайн навчальної програми. Цілі для створення навчальних програм. Затвердження та впровадження навчальних програм. Особливості розроблення навчальних програм із географії.

Тема 2.3. Організація освітнього простору в академічному ліцеї

Компетентнісно орієнтовані завдання: сутність, структура, методичні підходи до розроблення. Створення навчальних ситуацій для розв'язування практичних проблем. Формувальне оцінювання: принципи, інструменти, методи самооцінювання та взаємооцінювання. Організація рефлексії навчальної діяльності та аналіз результатів навчання.

МОДУЛЬ 3. Особливості навчання географії на основному та поглибленому рівнях у старшій профільній школі

Тема 3.1. Особливості викладання навчального предмета (географії) на основному й поглибленому рівнях

Викладання навчального предмета на основному та поглибленому рівнях. Особливості організації освітнього процесу в старшій профільній школі. Формування предметних і ключових компетентностей. Розвиток

критичного мислення учнівства. Індивідуалізація освітньої траєкторії здобувачів освіти.

Тема 3.2. Використання цифрових інструментів і технологій у процесі навчання географії у старшій профільній школі

Цифрові інструменти та їх потенціал для профільної середньої освіти. Організація освітнього процесу в онлайн- і змішаному форматах. Створення та адаптація цифрових навчальних матеріалів. Використання цифрових ресурсів у процесі навчання. Цифрова грамотність педагогів і здобувачів освіти.

Тема 3.3. Профорієнтація та кар'єрне консультування у викладанні географії

Стратегічне бачення ролі профільної освіти у супроводі здобувачів освіти. Профорієнтація у викладанні навчального предмета. Роль учителя в кар'єрному консультуванні. Побудова індивідуальної освітньої траєкторії учнів.

МОДУЛЬ 4. Оцінювання результатів навчання на рівні профільної середньої освіти

Тема 4.1. Підходи до оцінювання результатів навчання в старшій профільній школі (у навчанні географії)

Види оцінювання. Загальні критерії оцінювання та галузеві критерії. Особливості оцінювання обов'язкових освітніх компонентів. Специфіка оцінювання вибіркового курсу. Вибір закладом освіти власної шкали оцінювання чи системи оцінювання відповідно до законодавства.

Тема 4.2. Інструментарій оцінювання результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти (у навчанні географії)

Принципи й характеристики ефективного оцінювання (формульованого, підсумкового тощо). Самооцінювання і взаємооцінювання здобувачів освіти. Застосування цифрових інструментів для оцінювання. Розвиток рефлексійних навичок у здобувачів профільної середньої освіти. Оцінювання в очному, дистанційному й змішаному навчанні.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

- аналіз структури Типової освітньої програми та визначення можливостей її реалізації у навчанні географії;

- адаптація модельної навчальної програми з географії для 10–12 класів відповідно до профілю навчання;
- проєктування освітнього простору уроку географії з урахуванням можливостей змішаного навчання та використання цифрових платформ;
- розроблення фрагмента уроку географії для основного або поглибленого рівня з урахуванням компетентнісного підходу;
- розроблення навчальних завдань із використанням цифрових інструментів у процесі навчання географії;
- розроблення елементів профорієнтації та кар'єрного консультування у викладанні географії;
- розроблення інструментів оцінювання результатів навчання (критерії, завдання).

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

- опрацювання нормативно-правових документів щодо реалізації профільної середньої освіти та їх застосування у навчанні географії;
- аналіз підходів до розроблення навчальних програм та особливостей їх впровадження у закладі освіти;
- аналіз можливостей організації освітнього простору та використання цифрових платформ у навчанні;
- узагальнення підходів до профорієнтації та кар'єрного консультування у навчанні географії;
- аналіз інструментів і підходів до оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.03.2026).
1. Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 № 851. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.03.2026).
2. Про затвердження Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї) : наказ Міністерства освіти і науки України від 10.10.2024 № 1451. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-reformuvannia-profilnoi-serednoi-osvity-akademichni-litsej> (дата звернення: 20.03.2026).
3. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66e/806/fcb/66e806fcb90e2017837434.pdf> (дата звернення: 20.03.2026).
4. Про затвердження типової освітньої програми для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням : наказ Міністерства освіти і науки України від 26.05.2025 № 765 (зі змінами, внесеними відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 19.06.2025 № 884). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/2025/06/25/top-dlya-10-12-kl-zzso-yaki-zabezp-zdob-prof-osvity-25-06-2025-1.pdf> (дата звернення: 20.03.2026).
5. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 20.03.2026).

Основна література

1. Кремень В. Г., Топузов О. М., Ляшенко О. І., Мальований Ю. І., Засекіна Т. М. Профільна середня освіта: концептуальні засади для Нової української школи. *Вісник Національної академії педагогічний*

- наук України. 2023. № 5(2). С. 1–8. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/389/452> (дата звернення: 20.03.2026).
2. Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації : зб. матеріалів / за заг. ред. О. І. Ляшенка, Т. М. Засекіної, Ю. І. Мальованого, С. Г. Литвинової, А. В. Малиношевської (м. Київ, 4 квіт. 2024 р.). Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. 288 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740085/1/Збірник_MC_v5.pdf (дата звернення: 20.03.2026).
  3. Реформа старшої школи: профільна. URL: <https://profilna.mon.gov.ua> (дата звернення: 20.03.2026).
  4. Розробляємо модельну навчальну / навчальну програму : інструктивно-методичні рекомендації для авторів модельних навчальних / навчальних програм з навчальних предметів / інтегрованих курсів. Державна установа «Український інститут розвитку освіти», Державна служба якості освіти України. Київ, 2025. 28 с. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/uied-67ag-26.05.2025.pdf> (дата звернення: 20.03.2026).
  5. Фасоля О., Сеїтосманов А., Мархлевські В. К. Старша профільна школа: кроки до становлення. Версія 2.0. 2024. 76 с. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/952/ProfileEducation_2.0.pdf (дата звернення: 20.03.2026).

Додаткова література

1. Годлевська К. В., Котун К. В., Постригач Н. О., Старощук Ю. М. Професійна підготовка вчителів старшої школи у зарубіжних країнах: навч. посіб. для дистанційного курсу. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. 190 с. URL: <https://surl.li/sztvun> (дата звернення: 20.03.2026).
2. Гривко А., Вашенко Л. Поточне та формувальне оцінювання в базовій та старшій профільній школі. Український педагогічний журнал. 2021. № 2. С. 72–83. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-2-72-83> (дата звернення: 20.03.2026).
3. Гураль О. В., Маркевич О. В. Організація профільного навчання в Україні: законодавство та практичне втілення (на прикладі Наукового лицю Житомирського державного університету імені Івана Франка). *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 24. С. 798–812. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/40114/> (дата звернення: 20.03.2026).
4. Топузов О. М., Марченко В. В., Аксельсева С. В., Арістова Н. О. Індивідуалізація навчання в умовах змішаної форми організації

освітнього процесу у профільній старшій школі : метод. посіб. Київ :
Видавничий дім «Освіта», 2024. 99 с. URL: <https://surl.li/rqlmnn> (дата
звернення: 20.03.2026).